

Lausunto Valtiovarainministeriölle luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kansallisesta tuottavuuslautakunnasta (VM034:00/2018)

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Palkansaaajien tutkimuslaitokselta lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi kansallisesta tuottavuuslautakunnasta. Kansallisten tuottavuuslautakuntien perustaminen liittyy EU:n neuvoston suositukseen. Suosituksen mukaan kunkin euroalueen jäsenmaan tulisi asettaa riippumaton tuottavuuskomitea tai -lautakunta, jonka tehtävänä on diagnosoida ja analysoida tuottavuuden ja kilpailukyvyn kehitystä ja analysoida niihin liittyvien politiikkatoimien haasteita ja vaihtoehtoja (2016/C 349/01). Suosituksen mukaan tehtävät analyysit kattavat tuottavuuden ja kilpailukyvyn laajasti ymmärrettyinä ja toimintaan kuuluu olennaisesti näiden kansallisten tuottavuuslautakuntien vuorovaikutus ja yhteydenpito muiden jäsenmaiden vastaavien elinten sekä Euroopan Unionin talouspoliittiseen komitean kanssa.

Valtiovarainministeriön esityksen mukaan Suomessa lautakunnan puheenjohtajana olisi ko. ministeriön virkamies ja sen kolme jäsentä kutsuttaisiin taloustieteellisistä tutkimuslaitoksista kriteerinä tuottavuuteen ja kilpailukykyyn liittyvä osaaminen. Nimityskaudet ovat kolmen vuoden mittaisia ja valtioneuvostolle ehdotuksen tehdessään ministeriö pyytää tutkimuslaitoksilta ehdotuksen kolmeksi jäseneksi ja varajäseneksi.

Suosituksen mukaisen tuottavuuslautakunnan perustamista myös Suomeen voi pitää perusteltuna ehdotuksena. Lautakunnan toiminta vahvistaisi systemaattista tietoperustaa ja edesauttaisi johdonmukaista sekä läpinäkyvää raportointia tuottavuuden ja kilpailukyvyn kehityksestä.

Esitetyn kansallisen mallin lähtökohdat ovat sopuosinnassa alkuperäisten suositusten kanssa. Tuottavuuskomiteat on suositeltu perustettavan hyödyntäen olemassa olevia rakenteita, instituutioita ja niiden osaamista ja toiminnan edellytetään olevan jatkuvaa. Tämän mukaisesti esimerkiksi Hollannissa tuottavuuslautakunnan kotipaikkana on arvostettu taloustieteellinen tutkimuslaitos Central Planning Bureau CPB. Kotimaisissa soveltavissa taloustieteellisissä tutkimuslaitoksissa on tuottavuuslautakunnan toimialaan kannalta relevanttia osaamista sekä menetelmällistä valmiutta, ja lautakunnan tehtäväksi määritellyt asiat kuuluvat niissä muun muassa ennustetyön yhteydessä seurattaviin ja analysoitaviin asioihin. Tutkimuslaitosten toiminta on vakiintunutta, mikä mahdollistaa sitoutumisen lautakunnan toiminnan käynnistämiseen ja pidempiaikaiseen kehittämiseen.

Tuottavuuslautakunnan tulee olla toiminnassaan riippumaton kaikista julkisista viranomaisista, jotka vastaavat tuottavuus- ja kilpailukyky politiikan suunnittelusta ja täytäntöönpanosta. Koska ehdotuksen mukaan lautakunnan puheenjohtaja on valtiovarainministeriön virkamies, tulisi myöhemmin laadittavassa lautakunnan työjärjestyksessä kiinnittää erityisesti huomiota niihin edellytyksiin, joilla riippumattomuus on mahdollista toteuttaa. Riippumattomuuden takaavien käytäntöjen varmistamiseksi olisi perusteltua kuulla myös tutkimuslaitoksia työjärjestyksestä laadittaessa.

Tuottavuuslautakuntaan osallistuvilla laitoksilla lautakunnan työskentelyyn osallistuminen merkitsee olemassa olevien henkilöstöresurssien kohdentamista yhteiskunnallisesti tärkeän asian edistämiseksi laitoksen ulkopuolisissa tehtävissä. Toiminnan vaikuttavuuden ja oikean taakanjaon kannalta on tärkeää, että lautakunta saa riittävästi avustavaa asiantuntijapanosta myös sihteeristönä toimivalta valtiovarainministeriön kansantalousosastolta.

Seija Ilmakunnas
Johtaja
Palkansaajien tutkimuslaitos